

HANDLINGSPROGRAM FÖR DEN PROFESSIONELLA DANSEN

Statens kulturråd, Box 7843, 103 98 Stockholm
Besök: Långa raden 4, Skeppsholmen
Tel: 08 519 264 00 Fax: 08 519 264 99
Webbplats: www.kulturradet.se

Grafisk form: Mikael T. Zielinski
Teckningar: Brit Swedberg
© Statens kulturråd 2006

INNEHÅLL

Förord *sid 5*

Uppdrag *sid 6*

Utgångspunkter för förslagen *sid 8*

Visionen *sid 11*

Prioriterade insatser 2006–2008 *sid 15*

Efter 2008 *sid 19*

FÖRORD

För knappt ett år sedan lämnade Kulturrådet ett förslag till ett handlingsprogram för den professionella dansen till Kulturdepartementet. Det var ett omfattande program med en rad konkreta förslag som berörde stora delar av dansområdet. Gensvaret från regeringen var positivt. I kulturbudgeten för 2006 har flera av de åtgärder som vi föreslog i programmet behandlats. Kulturrådets bidrag till fria dansgrupper och koreografer har ökat inför 2006, Dansnät Sverige permanentas och utökas, en Dansallians ska inrättas och Danshögskolan får 20 nya utbildningsplatser för dansare.

Men arbetet måste fortsätta. Det handlingsprogram som nu presenteras har reviderats utifrån de synpunkter vi fått på förslagen som presenterades för ett år sedan. Vi har också försökt konkretisera och prioritera ytterligare.

Syftet med att stärka den professionella dansen är både att skapa förutsättningar för den konstnärliga utvecklingen och att ge fler människor möjlighet att ta del av danskonsten. Detta kräver förutom gynnsamma produktionsvillkor också en väl utvecklad infrastruktur. Dansen har inte samma förutsättningar som andra konstformer att genom ett väl utvecklat institutionsnät komma nära sin publik. Därför bygger dansens förutsättningar i hög grad på samverkan, flexibilitet och ett effektivt turnémaskineri. Dansnät Sverige, Riksteatern, de fria dansscenerna kan – tillsammans med regionala och lokala nätverk och scenkonstinstitutionerna – bidra till att dansen kommer ut och når alla.

En annan grundläggande förutsättning är att arbetsvillkoren för dansens utövare – koreografer och dansare – blir bättre. Det har med ekonomi att göra, men det handlar också om dansens konstnärliga utveckling. I programmet säger vi att det är viktigt att koreografer, dansare och arrangörer kan samverka – och samspela – med andra konstformer men också med utbildningsinstitutioner och media.

I arbetet med det reviderade handlingsprogrammet har vi fått idéer, synpunkter och fört inspirerande diskussioner med ett stort antal av danslivets företrädare. Jag vill rikta ett varmt tack till alla dessa.

Kristina Rennerstedt
Generaldirektör Statens kulturråd

UPPDRAG

Regeringen gav den 20 november 2003 Kulturrådet i uppdrag att sammanställa ett förslag till ett handlingsprogram för den professionella dansen i Sverige. En av utgångspunkterna i arbetet skulle vara den inriktning av statens insatser som gavs i 1996 års kulturpolitiska beslut (i huvudsak prop. 1996/97:3). I uppdraget ingick att föreslå mål för de danspolitiska insatserna på kortare och längre sikt. Roll- och ansvarsfördelning på dansområdet mellan staten, landstingen och kommunerna skulle särskilt uppmärksammas.

Kulturrådet redovisade uppdraget för regeringen den 1 mars 2005. I samband med detta fick rådet i uppdrag att uppmana berörda organisationer, institutioner och enskilda att lämna synpunkter på programmets innehåll. Dessa synpunkter har tillsammans med samtal med dansens företrädare och en fördjupad analys legat till grund för det reviderade förslag till handlingsprogram som nu föreligger. En sammanställning av de synpunkter som lämnades på det ursprungliga förslaget till handlingsprogram finns på Kulturrådets webbplats, www.kulturradet.se

UTGÅNGSPUNKTER FÖR FÖRSLAGEN

Dansen är ett jämförelsevis litet konstområde och det finns inte, som på teaterns och musikens områden, en utvecklad infrastruktur för den professionella dansen. De strategiska satsningar som genomförts på nationell och regional nivå under de senaste åren har gett positiva resultat. Det föreliggande förslaget till reviderat handlingsprogram tar därför särskilt sikte på den del av det professionella danslivet som finansieras med offentliga medel. Tyngdpunkten ligger dels i de utövande dansarnas och koreografernas förutsättningar och behov, dels i ambitionen att så många människor som möjligt ska kunna ta del av professionell dans i olika former. Det är mot den bakgrunden som det betydelsefulla arbetet med dansfrämjande i olika former – till exempel danskonsulenternas verksamhet, dans i skolan och dans och hälsa, eller den del av den professionella dansen som lever på marknadens villkor – inte uppmärksammas i detta sammanhang.

EN FRAMTIDA DANSPOLITIK

Regeringen har i kulturbudgeten för 2006 behandlat flera av de förslag som presenterades i det ursprungliga handlingsprogrammet. En betydande satsning på dans görs inför 2006. Resursförstärkningen har bland annat möjliggjort en höjning av produktionsbidragen till de fria dansgrupperna och koreograferna samt en permanent verksamhet för Dansnät Sverige. Resurser har avsatts för inrättandet av en Dansallians och Konstnärsnämnden har fått i uppdrag att starta ett ”dans-IASPIS” för att stimulera den internationella utbytesverksamheten efter förebild från bildkonsten. Därutöver finns nu möjligheter att erbjuda 20 nya platser för en grundutbildning för yrkesdansare vid Danshögskolan.

Under 2005 har Kulturrådet gjort det möjligt för samtliga regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner samt länsmusikorganisationer, genom landsting och regionförbund, att söka verksamhetsbidrag för dansverksamhet. Syftet är att på olika sätt långsiktigt stärka den professionella dansen i samverkan mellan staten, landstingen och kommunerna. Inför 2006 ges bidrag till NorrlandsOperan för det fortsatta arbetet med Scen för dans, Smålands Musik och Teater för uppbyggnad av dansverksamhet och Sörmlands Musik och Teater för fortsatt utveckling av dansverksamhet samt Västra Götalandsregionen för fortsatt uppbyggnad av danskontoret.

Detta är en fortsättning av den offensiva danspolitik som inleddes 2002 och som bland annat resulterade i treåriga produktionsbidrag och att

flera dansgrupper och koreografer därmed fick bättre arbetsförhållanden. 2003 gavs ett nationellt uppdrag till Dansnät Sverige. Dessutom inrättades ett särskilt arrangörs- och turnéstöd för dansområdet och ett extra stöd för koreografernas konstnärliga skapande. Kulturrådets bidrag till fria dansgrupper och koreografer har sedan 2002 ökat från ca 16,7 mkr till ca 19,5 mkr. Konstnärsnämndens stöd till dansområdet har under samma period ökat från ca 3,2 mkr till ca 5,6 mkr. Inför 2006 har Kulturrådet avsatt drygt 25 mkr till det fria danslivet.

Även de regionala och kommunala insatserna har ökat under 2000-talet.

VISIONEN

Danskonsten i Sverige ska vara av hög kvalitet och erbjuda ett brett utbud som når medborgare i hela landet. Dansen ska ha goda villkor för konstnärlig utveckling och vara en del av det internationella kultursamarbetet.

DANSKONSTENS UTVECKLING

Koreografer och dansare behöver ett kreativt arbetsklimat med ett flöde av impulser och idéer från olika delar av världen. Nationellt behövs bl.a. institutioner, fria dansscener och gästspelsscener där dansen både kan fördjupas och hitta nya former. Danskonsten måste ges förutsättningar till kontinuerlig utveckling såväl när det gäller traditionella, historiska uttryck som nyskapande dans och genreövergripande samtidskonst. Ett sätt att åstadkomma detta är att samordna resurserna på ett för dansen gynnsamt sätt. Det finns ett behov av att skapa plattformar som kan leda till kreativa och inspirerande sammanhang för dansen, där samverkan och idéutbyte med andra konstformer, forskning och utveckling och utbildningsinstitutioner är viktiga inslag. Det är också viktigt att arbetsvillkoren inom det fria danslivet uppfyller vissa grundläggande rimlighetskrav.

UTBILDNING

Utbildningen av professionella dansare och koreografer ska vara av högsta kvalitet. Utbildningen inspirerar till konstnärlig utveckling och förbereder koreografer och dansare för den arbetsmarknad de kommer att möta i Sverige och utomlands. I takt med att dansen som konstform genomgått en stark utveckling på alla plan har kvalitetskraven på konstnärerna ökat. Den konstnärliga yrkesutbildningen för yrkesdansare på grundskole-, gymnasie- och högskolenivå, liksom utbildningen av koreografer, måste förstärkas. En grundlig utredning av utbildningarna för yrkeskonstnärer inom dansområdet bör därför genomföras i syfte att höja kvaliteten och anpassa den till nya krav och behov.

FORSKNING

Vetenskaplig forskning och konstnärligt utvecklingsarbete är viktigt för dansens utveckling och måste därför stärkas. Ett bättre samarbete mellan de konstnärliga högskolornas forsknings- och utvecklingsarbete och den kulturpolitiskt relevanta forskningen är väsentligt i detta sammanhang.

DANSNÄTVERK

Dansnät Sverige täcker stora delar av landet och möjliggör att allt fler människor får ta del av nationella och internationella dansgästspel av hög kvalitet. Detta kompletteras av Riksteatern och andra regionala dansnätverk och turnéslingsor liksom samverkan med arrangörer inom olika konstområden.

DANSRESIDENS

Ett dansresidens innebär att en koreograf och/eller en dansgrupp på plats i en kommun producerar ett eller flera nya dansverk i samarbete med institutioner, skolor, organisationer och andra intressenter. Detta är en viktig del av dansens struktur och den residensverksamhet som gjorts på flera håll i landet har visat goda resultat. Liksom för turnéverksamheten kräver detta en utvecklad samverkan mellan statliga, regionala och kommunala institutioner och resurser i övrigt.

SCENER

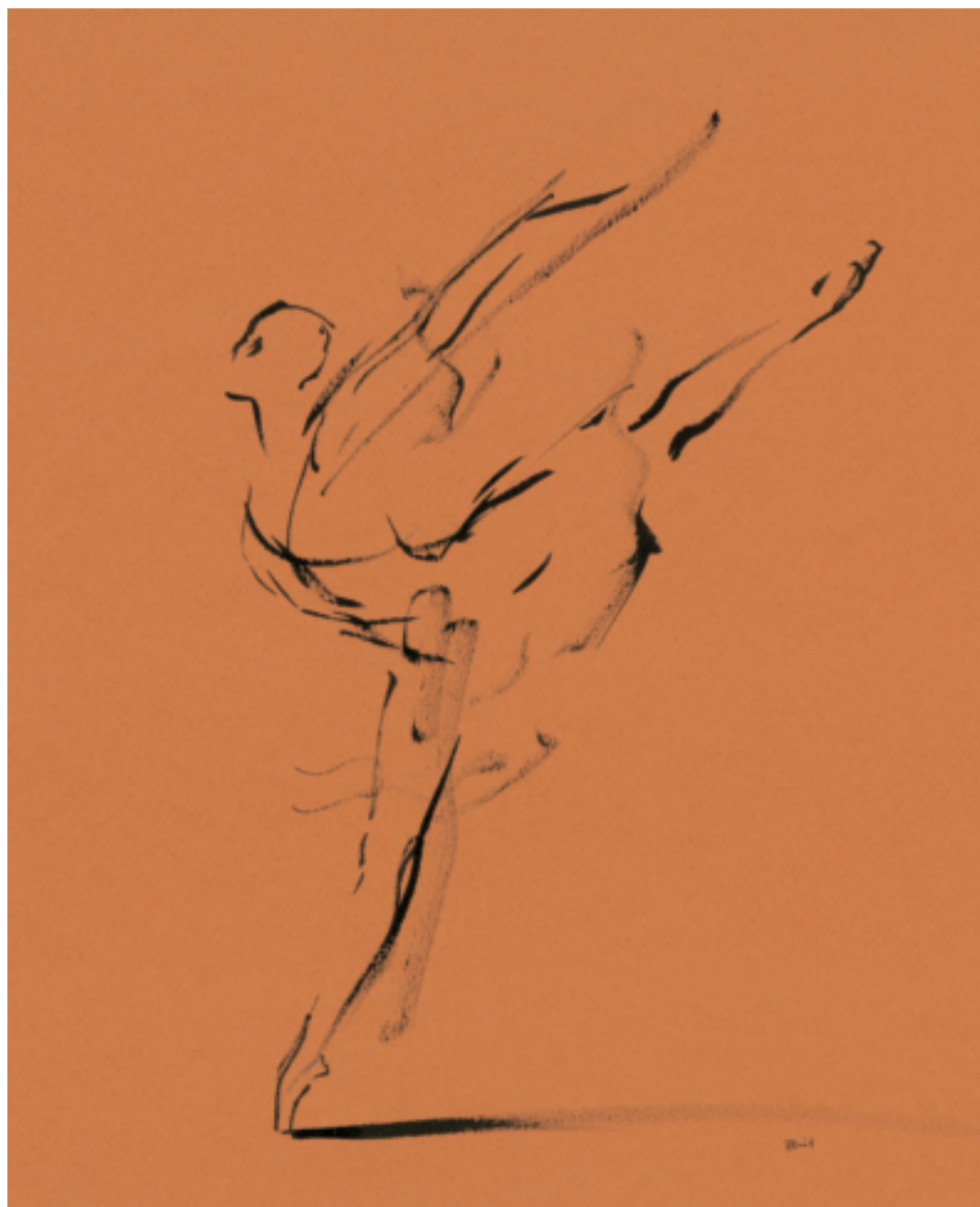
Målet är att dansen ingår som en naturlig del av utbudet på såväl befintliga scener – på läns- och stadsteatrar, i konserthus m.m. – som i nybyggda scenkonsthus och att dess särskilda behov beaktas. År 2008 ska varje region ha minst en scen för dans som regelbundet presenterar dansgästspel. De fria dansscener som finns utanför institutionerna i Stockholm, Göteborg och Malmö fyller en mycket viktig funktion både för kontinuerlig föreställningsverksamhet och för experiment- och studioverksamhet. Det är viktigt att dessa ges goda och långsiktiga planerings- och verksamhetsförutsättningar.

PUBLIKARBETE OCH INFORMATION

Att sprida dans till flera människor i hela landet är inte möjligt utan aktivt publikarbete. Det är viktigt att nya metoder utarbetas och insatser i övrigt görs för att stärka publikarbete och information både i produktionsledet och hos arrangörerna. Det är också viktigt att dansen presenteras på ett inspirerande och pedagogiskt sätt för att nå en ovan publik. Detta kan göras i TV-program, på DVD eller genom särskilda presentationer i anslutning till föreställningar. Det är också viktigt att dans i olika former uppmärksammas i tidningsartiklar, recensioner m.m.

INTERNATIONELLT KULTURSAMARBETE

Ett utvecklat internationellt kulturutbyte kan innebära en väsentligt större arbetsmarknad för professionella dansare. Det är också viktigt för idéutbyte, inspiration och konstnärlig utveckling. För danspubliken kan det innebära ett större och mera varierat utbud. Det är därför viktigt att tillskapa resurser för att marknadsföra svensk dans och för att knyta kontakter med dansgrupper, koreografer, producenter och arrangörer i andra länder. Ett centralt placerat informationskontor ska ge information och service såväl internationellt som nationellt. Detta kompletteras bland annat av resurser regionalt, där inte minst danskonsulenterna kan göra viktiga insatser.

PRIORITERADE INSATSER 2006–2008

Handlingsprogrammet för den professionella dansen är ett långsiktigt program. En struktur för dansområdets behov ska byggas upp genom en utökad samverkan mellan stat, regioner/landsting och kommuner. Under uppbyggnadsfasen behövs ekonomiska tillskott från såväl stat som regioner/landsting och kommuner. Handlingsprogrammet förutsätter också ett utökat samarbete mellan nationella myndigheter och institutioner. Kulturrådet, Konstnärsnämnden och Svenska institutet måste t.ex. samverka kring bidragsfrågor, internationellt kultursamarbete och andra insatser som rymms inom en långsiktig strategi för dansen.

UTÖVARNA

Fria dansgrupper och koreografer. Både statens och landstingens och kommunernas insatser på området inför 2006 har ökat. Kulturrådets bidrag till fria dansgrupper och koreografer för 2006 har ökat betydligt jämfört med 2005. Flera treåriga och ettåriga bidrag än tidigare har fördelats. Denna utveckling måste fortsätta. Dansen är ett prioriterat område i Kulturrådets verksamhet för perioden 2007–2009. Men det måste också ges ökade möjligheter för de enskilda utövarna att få bättre arbetsmöjligheter, främst genom insatser från Konstnärsnämnden.

Dansallians. På regeringens uppdrag tillskapas en dansallians under 2006 enligt samma mönster som Teateralliansen. En arbetsgrupp bestående av representanter för Teaterförbundet, Svensk scenkonst och Danscentrum Sverige har inlett ett arbete för att inrätta en dansallians. En fortsatt utveckling av alliansen kan ske under 2007 och 2008. Under 2008 bör minst cirka 30 dansare vara anställda, för att på sikt öka till ca 100 dansare.

Utredning av utbildning. En grundlig utredning av yrkesutbildningarna på dansområdet bör genomföras under perioden. Diskussioner om inriktning, direktiv m.m. för en sådan utredning bör starta under första kvartalet 2006.

STRUKTURERNA

Samordning av resurser. I Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå finns stora produktions- och distributionsresurser samlade. Dessutom finns där också andra kulturinstitutioner och fria grupper, utbildningsresurser och media. Sammantaget utgör detta en miljö som är gynnsam för den konstnärliga utvecklingen av dansen. Det är rimligt att en betydande del av statens produktionsstöd även i fortsättningen går till verksamhet på dessa platser. Dessa insatser ska dock samtidigt vara ett stöd och ett komplement

till dans på andra platser i landet. På regional och lokal nivå bör det också vara möjligt till större samverkan i syfte att kraftsamla kring dansens utveckling.

Dansnät Sverige. Dansnät Sverige permanentas från och med 2006. Inriktningen bör vara att göra den professionella dansen mer tillgänglig genom att utvidga dansnätet med fler huvudmän.

Övriga nätverk, turnéslingor, arrangörer. Ytterligare ekonomiska insatser behövs för att stärka andra befintliga nätverk och turnéslingor. Även arrangörer som vanligtvis sysslar med andra konstformer – Folkets Hus och Parker, konsthallar, bygdegårdar, museer, bibliotek m.fl. – bör kunna arrangera föreställningar och andra aktiviteter med anknytning till dans.

SCENERNA

Dans på scenkonstinstitutionerna. Från och med 2005 ger Kulturrådet de regionala scenkonstinstitutionerna möjlighet att söka verksamhetsbidrag för dansverksamhet. Syftet är att förbättra möjligheten för människor i olika delar av landet att möta professionell dans av olika slag.

Inventering av dansscener. En inventering av befintliga och planerade dansscener behöver göras i samarbete med, förutom de regionala scenkonstinstitutionerna, bl.a. Riksteatern, Dansnät Sverige och Danscentrum Sverige för att Kulturrådet ska kunna uppskatta vilka insatser som behövs för att målet om ”minst en dansscen i varje län 2008” ska uppnås. I samband med denna inventering tas även behovet av ändamålsenlig teknisk kompetens upp.

Publikarbete. Ett viktigt mål är att flera människor ska få tillgång till ett varierat dansutbud av högsta kvalitet. Det gäller att bygga upp ett intresse hos människor för att de ska komma till föreställningarna. I det sammanhanget är det viktigt att utveckla formerna för publikarbete. Detta kan t.ex. ske genom att arrangörer riktar särskilda informations- och marknadsföringsinsatser till specifika publikgrupper men det kan också ske genom att utveckla presentation av dans generellt på alla plan. Tillgängligheten ökar genom att flera får mer kunskap om dans. Den satsning på dans som gjorts av Sveriges Television under de senaste åren har sannolikt haft positiva effekter när det gäller att både bredda och fördjupa intresset för dans. Barn och ungdomar måste i större utsträckning än tidigare få tillgång till professionell dans i form av föreställningar och genom andra insatser.

Arrangörsutbildning. En annan angelägen uppgift är att utbilda och fortbilda arrangörer på dansområdet så att alla dansföreställningar överallt i landet ska kunna genomföras och presenteras på ett professionellt sätt. Utbildningsinsatserna kan bestå av samordnade insatser med Kulturrådet, Riksteatern, Dansnät Sverige, Danscentrum Sverige, de regionala danskonsulenterna och danslivets övriga organisationer som aktörer. Utbildningsinsatserna ska vara av både teoretisk och praktisk natur. Kulturrådet ska verka för att en plan för hur dessa ska genomföras tas fram.

DET INTERNATIONELLA KULTURSAMARBETET

För att resurserna för internationellt kultursamarbete ska kunna utnyttjas på bästa sätt förutsätts ett nära samarbete mellan berörda myndigheter som Kulturrådet, Svenska institutet och Konstnärnämnden och aktörer på dansområdet.

Informationskontor. Dansens Hus startar en försöksverksamhet med informationskontor under 2006. Kontoret tar i hög grad sikte på att etablera svensk dans internationellt men ska också arbeta nationellt. Med utgångspunkt från det första årets verksamhet ska informationskontoret utvecklas. Målet är att det ska kunna permanentas från och med 2007.

”Dans-IASPIS”. Konstnärnämnden har fått regeringens uppdrag att inrätta ett ”Dans-IASPIS” efter förebild från bildkonstområdet. Det innebär bl.a. möjligheter för svenska koreografer att arbeta i andra länder under en längre period och, omvänt, att på samma sätt bjuda in koreografer från andra länder till Sverige. Ett ”Dans-IASPIS” kan komma att utgöra en mycket viktig del i ett utvecklat internationellt utbyte på dansområdet. En plan för fortsatt utveckling och resursbehov bör upprättas under första halvåret 2006.

Internationella gästspel och festivaler. Större insatser för internationellt utbyte inom dansområdet behövs. De festivaler som nu etablerat sig på olika håll i landet, t.ex. Göteborgs Dans- och Teaterfestival, är viktiga aktörer och måste ges förutsättningar att utvecklas ytterligare. För att öka den svenska dansexporten och marknadsföra svensk dans internationellt behövs dessutom manifestationer som ”skyltfönstret” Show Off i Stockholm, som genomfördes första gången 2004 och som anordnades på nytt i december 2005.

DET NATIONELLA SAMSPELET

Dialog med landsting och regioner. Inför utarbetandet av det ursprungliga förslaget till handlingsprogram genomförde Kulturrådet ett stort antal möten dels med företrädare för dansområdet, dels med representanter för landsting och regioner. De sistnämnda sammanställde också särskilda regionala handlingsprogram för dansen. Dessa utgjorde underlag för arbetet med Kulturrådets förslag till handlingsprogram. Det är viktigt att diskussionen om de olika förslag och inriktningar som presenterades i de regionala programmen fortsätter.

Kulturrådet kommer att återkommande hålla dialogmöten med olika landsting. (Förutom de återkommande överläggningarna med försökslänen Skåne och Västra Götaland.) Dialogerna kommer att vara övergripande och omfatta hela Kulturrådets ansvarsområde. Vid dessa möten ska diskussioner med utgångspunkt i dels det nationella handlingsprogrammet, dels respektive landstings/regions handlingsprogram vara ett självklart inslag.

EFTER 2008

De insatser som görs för att stärka och utveckla den professionella dansen ska kontinuerligt följas upp. Ett ökat utbud förutsätter en ökad finansiering. Det måste ske på alla nivåer: från staten, landsting och kommuner. Kulturrådet ska som en naturlig del i omvärldsbevakningen varje år göra en långsiktig bedömning av vad som krävs för en fortsatt önskvärd utveckling. Underlaget ska hämtas bland annat från dialogerna med andra berörda myndigheter, regioner, landsting och kommuner samt danslivets centrala aktörer.

